

ASSAMESE AND BENGALI

COMPARED.

By DEVESVAR CHALIHA,

LATE OF THE

Subordinate Educational Service,

JORHAT.

অসমীয়া আৰু বঙলা ভাষা ।

শ্রীদেবেন্দ্ৰ চলিহাৰ দ্বাৰা

সংগ্ৰহ কৰা আৰু লিখা ।

যোৰহাট ।

PRINTED BY
SUBODH CHANDRA KUNDU
AT
THE BRITISH INDIA PRINTING WORKS
HOWRAH.

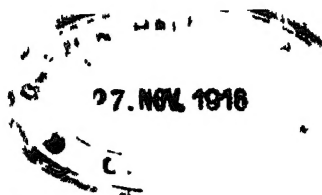
আগতে কব নগীয়া ।

—:0:—

“ অসমীয়া আৰু বঙ্গলা ভাষা ” বচনাত লিখকৰ
কথাখিলাকৰ প্ৰায়খিনিয়েই লোকৰ কোৱা কথা ;
লিখকে নিজে কোনো কথা উদ্ভাৱন কৰি উলিওৱা নাই ;
লোকৰ মন্তব্যবিলাক গোটেই লৈ সেইবিলাকে কি
প্ৰমাণ কৰে তাকে কোৱাটোহে লিখকৰ ঘাই উদ্দেশ্য ।
এই বচন গুৱাহাটী “ অসমীয়া ভাষাৰ উন্নতি সাধনী
সভাৰ ” প্ৰথম অধিবেশনত পাঠ কৰা হয় ।

—

অসমীয়া আৰু বঙলা ভাষা।

অসমত চলিত ভাষাৰ নাম অসমীয়া, আৰু বঙ্গদেশত চলিত ভাষাৰ নাম বঙ্গলা ভাষা। অসমীয়া ভাষা আজিকালি প্ৰায় কেবল কুৰি লাখমান মানুহেহে কয়, আৰু লক্ষিমপুৰ, শিৱসাগৰ, দৰং, নগাঁও, কামৰূপ আৰু গোৱালপাৰা জিলাত থকা মানুহবিলাকেহে এই ভাষা বুলি কলে একো কম বেচি কোৱা নহ'ব। আজিকালিৰ এই কেইখন জিলা আৰু আধুনিক বঙ্গদেশৰ দিনাজপুৰ, ব'পুৰ, জলপাইগুৰি, কে'চিহাৰ আৰু ত্ৰিহট্ট আদিকো এইবাখন জিলাও লগ লাগি আগৰ পুৰণি কামৰূপ গঠিত হৈছিল। কিন্তু আগত কোৱা জিলা কেইখন অসম দেশতকৈ সোনকালে ব্ৰিটিছ গৱৰ্ণ-মেণ্টৰ তলতীয়া হোৱাত বঙ্গদেশৰ লগত চামিল হল, আৰু সেই কেইখন জিলা “বেঙ্গল প্ৰেচিডেন্সি” তলত সোমাই বঙ্গদেশৰ এক অঙ্গ হৈ পৰিল। আমাৰ দেশ ১৮২৬ সনলৈকে স্বাধীন আছিল, আৰু এই দেশ ইংৰাজৰ অদান হোৱাৰ বহুত বছৰৰ আগেয়ে বঙ্গদেশ ব্ৰিটিছৰ তলত আছিল হৈ ইংৰাজি শিক্ষা আৰু পাশ্চাত্য সভ্যতাৰ প্ৰাৰম্ভিক যথেষ্ট পৰিমাণে পাইছিল। আৰু উনেছ শতিকাৰ মাজ সৰ্ব্বমুঠ বঙ্গদেশত ইংৰাজী শিক্ষাই ইমান বহুলকৈ

ঠাই পাব পাৰিছিল, যে বঙ্গোৱা জীৱনৰ জাতীয়ত্বত ইউৰোপীয় ভাষা গতি নেহাটো তেওঁবিলাকৰ জাতীয় গঠন অগতাই নহ'ব বেলগে কৰি তুলিছিল। ইংৰাজ শিক্ষাৰ লাগে লাগে দেশৰ দেশাণ ভাষাগোঠন ধৰি আছিল, আৰু বাবু ভূদেৱ মুখাৰ্জি আৰু অক্ষয় কুমাৰ দত্তৰ নিচিনা কোবাল লিখাকৰ হাতত পৰি বঙ্গোৱা ভাষা পৈনত হৈ পৰিল। যেতিয়া বঙ্গোৱা ভাষাই ডোপত ডোপে উন্নতিৰ মৌতত আগবাঢ়ি আহিছিল, সেতিয়া বঙ্গোৱা মানুহে ইংৰাজী শিক্ষা, ইউৰোপীয় সভ্যত পাই নিজক নিজে ধন্য বুলি মন্তোষ গাভিছিল, গতয়ে অসমীয়া মানুহে মানব উৎপাদন আৰু অমানুসিক অত্যাচাৰপৰা হৰ্ষ সাৰি, ইংৰাজৰ বহন বাহন তলত জিৰনি লৈছিল তেতিয়া তেওঁলোকৰ অন্য কথা চাবলৈ সময় আৱশ্যক নেপাইছিল, আৰু ইংৰাজৰ প্ৰথম অধিকাৰ অসমীয়া মানুহে মানবপৰা হাত সাৰিবলৈ বুলি নিন্দা হৈ নিজৰ ঘৰ দুৱাৰ ইংৰাজক এক প্ৰকাৰ গতাঁই ভাই-ককাই, ইষ্ট মিঞাৰহে কেৱল তৎপৰ হৈছিল। মাত্ৰ বহুতক মাৰিলে, বহুতক কাটিলে, বহুতক ধৰি নিলে, বহুত ভয়ত দেশ এৰি বিদেশলৈগৈ প্ৰাণ ৰক্ষা কৰিলে; এনে স্থলত ইংৰাজৰ আশ্ৰয় পাই, ইংৰাজক আত্মসমৰ্পন কৰি অসমীয়া প্ৰজাই নিজক ধন্য বেন অনুমান কৰিছিল।

এই নতুনকৈ পোৱা দেশেখন শাসন কৰিবলৈ বঙ্গ-দেশৰপৰা মিঃ ডেভিদফট নাগেৰে এজন বিষয়া পঠালে,

আৰু তেওঁ তেওঁৰ লগত জনদাঁতৰক বঙ্গালী মানুহ হিচাপে
পৰাৰ্থিত্বটো, কেবলমই কান কান কান কান আছিল।
পোন প্ৰথমে এওঁবিলাকৰে লগতহে দেশ শাসন কৰা
কাৰ্য্য কৰিবলৈ দাবী কৰা কৰে যে ই ব'জ মহলত এনে
এটা ভুল বিশ্বাস যে ই গৰা, যে এসময় দেশৰ ভাষা
বঙ্গদেশৰ ভাষাৰ সোত প্ৰাৰ্থনাক, আৰু মাগোলা
মকদ্দমা সোৱাতো পোছোৱা অসমীয়া ভাষাৰ পাৰ্থক্য
বঙ্গনা ভাষা হওঁও এনে বিশেষ অস্তিত্ব নহব আৰু
বঙ্গনা ভাষাই স্বেচ্ছা হব। অসমীয়া মানুহৰ গাত এনেই
তৰ্ণি নাই, ভাষানক অত্যাচাৰ উৎপাদনৰপৰা হাত
মাৰি নিজৰ কথা নিজৰ ব্যবস্থানেৰে ৰুনে হোৱা হৈছে
আৰু অন্য কথা একোলে মন বান কৰিবলৈ বিশেষ
স্তৰিত্ব কাৰ্য্য নোহোৱাছিল। তুৰ্দ্ধিনাগা স্তৰিত্ব বিচাৰোঁতে
বিচাৰে তেওঁ আচৰ অসমৰ চৰকাৰী মন্ত্ৰীসকলক
বঙ্গনা ভাষা সোৱাই পাৰিল, আৰু যতেকে বঙ্গদেশৰ
পৰা বঙ্গালী মানুহ বেবানী, মহৰি আৰু অন্তৰ ডাঙৰ
কাম কৰিবলৈ আনিলে ততেকে অসমত বঙ্গনা ভাষাই
মিপাই পেলালে। অসমীয়া ভাষা ইমান সোনকালে
দেশৰ চৰকাৰী ঘৰপৰা আঁতৰ হ'ল, আৰু বঙ্গালী ভাষাই
আদৰ পালে যে অসমীয়া মানুহেই নিজে বঙ্গনা ভাষা
গ্ৰহণ কৰা উচিত নেন দেখিলে; আৰু শেষত স্কুল
বিলাকতো বঙ্গনা ভাষা চলিবলৈ ধৰিলে। ইংৰাজী
শিক্ষা অসমীয়া লৰাই বঙ্গনা ভাষাৰে শিকিব নগীয়া

হল, ইংৰাজী জ্ঞান বঙ্গলা ভাষাৰে শিকিবলৈ বাধ্য হল। এনেকৈ সকলো জ্ঞান উপাৰ্জন কৰোঁতে নিজভাষা মাতৃভাষা হেৰুৱাই এটা নিলগতীয়া ভাষাৰে শিকিব লগীয়া হোৱাত অসমীয়া মানুহৰ ফলাফল কি হ'ব পাৰে সহজে অনুমান কৰিব পাৰি। জাতীয় উন্নতিৰ বাটত একে-বাৰে কাইট বন্ধ গল, ইংৰাজী ভাষা শিকি চৰকাৰী বিষয় খোৱা দুকহ হৈ পৰিল। মিঃ এফ্ ডব্লিউ চুদমাৰ্চন চাহাবে তেওঁৰ স্মৃতিৰ Note on the Assamese language কিম্বদন্তিৰ এই বিষয়ে এৰ ফটকটীষাকৈ লিখিছে। তেওঁ কৈছে “Bengali has had the advantage of being for nearly half a century the only officially recognised language in the valley, and for nearly three quarters of a century, the only medium of instruction in all but village schools. That this state of things must have had a disastrous effect upon the language and literature is evident. Assamese had to fight for its very existence. It would have been lamentable had the fight ended otherwise. A people who had developed themselves on lines of their own individuality, would have generally crushed down into “browsers of wood and drawers of water.” There was therefore much more at stake

than the mere recognition or non recognition in official circles of a particular language. The future of race was in question.”

কিন্তু এই সকলোখিনি অস্ববিধা অন্তৰ্হীন, হোৱাতো অসমীয়া মানুহে নিজৰ মাতৃভাষা নেপাহৰিলে। কচাৰী-ঘৰ, স্কুলঘৰত যদিও বঙ্গলা ভাষা শিকিব লগীয়া হৈছিল, বঙ্গলা ভাষাৰে 'কাজ কাম কৰি বঙ্গলুৱা মাত মাতিব লগীয়া হৈছিল, কিন্তু তেওঁবিলাকে নিজৰ ঘৰত, বন্ধুবৰ্গৰ মাজত সদাই নিজভাষা, অসমীয়া নেৰিছিল। আৰু যেতিয়া লাহে লাহে দুইচাৰি জনৰ ইংৰাজী ভাষাত দখল হ'বলৈ ধৰিলে, আৰু অসমীয়া ভাষাক অনায়াস কৰি ঘৰৰপৰা আঁতৰ কৰি, নিলগতীয়া, হক নথকা, বঙ্গলা ভাষা স্মৰণ কৰেচকৈ বুজিব পানিলে, তেওঁবিলাকে গৱৰ্ণমেন্টক এই বিষয়ে জনাবলৈ আগ বাঢ়িলে ; আৰু অসম দেশত থকা উদাৰমতি ক্ৰিষ্টান মিছনাৰীসকলৰ সহায়ত, এই বিষয়তো গৱৰ্ণমেন্টৰ কানত ভালকৈ পৰিল। তেওঁবিলাকে গৱৰ্ণমেন্টক বেচকৈ বুজালে যে অসমীয়া ভাষা এটা স্বকীয়া ভাষা, ইংৰাজৰ অধিকাৰৰ আগলৈকে বৰ পৈনত আৰু শকত ভাষা আছিল, আৰু অসমত কাম কৰা বঙ্গালী মানুহবিলাকৰ অস্ববিধাৰ বাবেহে ইয়াত বঙ্গলা ভাষা চলিছে। তেতিয়াৰ বঙ্গদেশৰ লেফ্টে-নেণ্ট গৱৰ্ণৰ চাৰ জৰ্জ্ কেম্পবেল চাহাবে সেই বিষয়ে অনুসন্ধান কৰিবলৈ ১৮৭১ সনত স্বকীয়া কম্বাচাৰী নিযুক্ত

কৰিলে ; কাৰণ সেই সময়ত অসমদেশখন বঙ্গদেশৰ লগতে এখন বিভাগ কৰি শাসন কৰিছিল। ১৮৭৭ সন-তহে ক্ৰীষ্টিয়ান আৰু কাচাৰলৈ ইয়াত চিফ্ কমিছনাৰ নিযুক্ত কৰে। গৱৰ্ণমেণ্টেৰ বিশেষ অনুমোদনৰ ফল স্বৰূপে অসমীয়া ভাষা এটা স্বকীয়া ভাষা বুলি পৰিগণিত হল ; আৰু অসমৰ স্কুলত চলিবলৈ ঠিক হল। কিন্তু বঙ্গলা ভাষা গুচাই অসমীয়া ভাষা চলাবলৈ আকৌ বহুত বাধা-বিঘিনি আহি ওলালহি। অধ্যাপক মেসামুলাৰ্, চাইচ , বিমচ্ প্ৰভৃতি ভাস্কৰ পণ্ডিত সকলৰ আলোচনাত আৰু মন্তব্যত পণ্ডিতপ্ৰৱৰ ক্ৰীষ্টিয়ান ডক্টৰ ঐয়াৰ্চন্ চাহাবৰ ভাৰতীয় সকলো ভাষাৰ সমালোচনা কৰি যেতিয়া অসমীয়া ভাষাক উপযুক্ত গাই দিলে, তেতিয়াহে চাৰ হেনৰি কটন চাহাবে অসমৰ মজলীয়া স্কুলবিশাকত চলিবলৈ ছক্ দিলে, আৰু স্বতন্ত্ৰ লোকৰ কথা শুনা চাৰ বেককিল্ড ফুলাৰ চাহাব বাহাদুৰৰ উদ্যোগ বহুত অসমীয়া ভাষাই আন আন ভাৰতীয় ভাষাৰ লগত কলিকতা ইউনিভাৰ্চিটিত ঠাই পালে, আৰু এণ্ট্ৰেন্স্, এফ্ এ, আৰু বি,এ, পৰীক্ষাৰ পাঠ্যভুক্ত হল।

এনেদৰাক অনুৰোধ, অনুচলত অসমীয়া ভাষাৰ আধুনিক ভাৱৰ কিতাপৰ সংখ্যা যে তেনেই কম হ'ব তাক এতিয়া সহজে অনুমান কৰিব পাৰি, আৰু ইমানদিন বঙ্গলা ভাষাই একাধিপত্য কৰাৰণৰা অসমীয়া ভাষাক

কগীয়া আৰু বহু ন চাইত বাবে বঙ্গলুৱা কৰি যোৱা নাই তাৰ
অলপো সন্দেহ নাই—আমাৰ ভাষা এ নহুত চাইত বহুত অপ-
কাৰ কৰি গল । কিন্তু অসমীয়াভাষা যে এটা সুন্দৰ ভাষা,
সকলো জটিল দাৰ্শনিক বিষয় লিখিবলৈ এই ভাষাত অতি
সহজ আৰু সুচল, কাব্য, নাট, পদ্য গদ্য, সম্ভাৱিত, ধৰ্ম্ম
তত্ত্ব আদিৰ বিষয় লিখিবলৈকো যে এই ভাষা অতি সুন্দৰ
তাক, পুৰণি কবি, ধৰ্ম্ম প্ৰচাৰক বাৰ সৰসতা, শঙ্কৰ দেৱ
প্ৰভৃতিৰ পুথিবিলাকেই যথেষ্ট প্ৰমাণ । আধুনিক সময়ত
আলোচনা আৰু উৎসাহ নোপোৱা গতিকে অসমীয়া
ভাষাত কিতাপৰ সংখ্যা কম হৈ সৰুশেষত এই
শোচনীয় অৱস্থা পালেহি । অসমীয়া ভাষাত, বঙ্গলা
ভাষাৰ সমান আজিকালিৰ ধৰণৰ কিতাপ নাই, কাব্য
নাটক নাই, সমালোচনা বাৰ্তা-কাকত নাই ইত্যাদি-
বিলাক কথা কৈ যিসকলে খেদ কৰে, নিন্দা কৰে বা
হাঁহে, তেওঁবিলাকে অনুগ্ৰহ কৰি অসমীয়া ভাষাৰ
আধুনিক অৱস্থালৈ মন কৰি চাব, অসমীয়া ভাষাৰ কি
ছুদিন গল তাক আলোচনা কৰি চাব, তেতিয়া তেওঁ-
লোকে, আশা কৰে, সুন্দৰকৈ দেখিব যে যি ছুই চাৰি
খন কিতাপ আছে বা হৈছে, যি বৰ সৌভাগ্যৰ ফলত হৈ,
অসমীয়া মানুহৰ নিজৰ ভাষালৈ নিৰাতশয় মৰম, আগ্ৰহ
আৰু আশক্তিৰ ফলত হৈ সেই কেইখনেই হৈছে ।
অসমীয়া ভাষাৰ যি দশা বৰ্ত্তমান সময়ত হবলৈ পালে সি
অসমীয়া মানুহৰ বাবে নহয় ; কিন্তু ইমান অত্যাচাৰ

উৎপীড়নৰ ওপৰতো যে অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰাণ বায়ু ওলাই জকামাত্ৰ সাৰ নেথাকিলগৈ, সি অসমীয়া মানুহৰ অশেষ গৌৰৱৰ কথা। বঙ্গলা ভাষাই সকলোফালৰপৰা উৎসাহ পালে, আৰু যদিও বাস্তবিকতে বঙ্গলা ভাষা অসমীয়া ভাষাৰ সমান শক্ত আৰু গুৰি পৈনত নহয়, তব্বেও অতি উৎসাহ, আদৰ, আৰু আলোচনাৰ বলত এতিয়া এটা সুন্দৰ ভাষা বুলি পৰিগণিত হৈছে। বঙ্গলা ভাষা আৰু অসমীয়া ভাষাৰ পূৰ্ণ সাহিত্য মেলি চোৱা, কাৰ কিমান বেচি, কোন কিমান চহকী, আৰু কাৰ বেচি সমালোচনা হৈছিল। বাস্তৱতে অসমীয়া ভাষাৰ পূৰ্ণ সাহিত্যৰ ভৰাল ইমান চহকী, হমান সুন্দৰ পুথিৰে ভৰা তাক দেখিলে আমি আচৰিত হব লাগে যে এনে এটা ভাষাই লোকৰপৰা, বিশেষকৈ বঙ্গলা ভাষাৰপৰা, নিন্দাৰ কথা শুনিব লগাত পৰিছিল। অসমীয়া মহাভাৰত, বঙ্গালী মহাভাৰততকৈ যে আয়তনত ডাঙৰ তাক পঢ়োঁতাৰ প্ৰত্যেকেই গম পাব। বঙ্গলা মহাভাৰতত অঘাসুৰৰ বধ, বঘাসুৰৰ বধৰ নামেই নাই, অসমীয়া মহাভাৰতত অঘাসুৰ বধ, বঘাসুৰ বধ, কুলাচল বধ, গাই পতি একোটা পৰ্বৰ সমান। সেই দৰে বামায়াণৰো পতালি কাণ্ড, অদ্ভুত বামায়াণ আদি একো একো অংশৰ বিস্তৃত বৰ্ণনাতকৈ বেলেগ কিতাপো আছে। হিন্দু ধৰ্ম্মৰ আচল পৱিত্ৰ পুথি, যাক আজি কালিৰ বঙ্গালীয়ে পৰম আদৰৰে বস্তু বুলি গ্ৰহণ কৰিছে আৰু আধুনিক বঙ্গলা

ভাষালৈ তৰ্জমা কৰি লৈছে, সেই ত্ৰিগদভাগৰত গীতাৰ বঙ্গলা তৰ্জমা পুথি আগব নাছিল। অসমীয়া ভাষাত ৩গোবিন্দ মিজ্জই স্থলনিত ভাষাৰে মধুব পদ্যেৰে বিবচি থৈ গৈছে তাৰ আজিও অসমীয়া বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্মৰ প্ৰত্যেক ভক্তই সোৱাদ লব পাৰিছে। ত্ৰিশঙ্কৰ দেৱৰ দশম, কোৰ্ত্তণৰ নিচিনা সাক্ষৰা ধৰ্ম্ম পুথি বঙ্গলা ভাষাত কতা ৭ মাধৱ দেৱৰ নাম-ঘোষা, বজ্জাৰলোৰ নিচিনা জ্ঞানগৰ্ভ, ধৰ্ম্মভক্তিৰ বস ওলোৱা কিতাপ ভাৰতীয় ভাষাতে অতি কম। অসমীয়া ভাষা যে বঙ্গলা ভাষাতকৈ পুৰণি তাক আমাৰ দীপিকা চন্দ পুথিয়ে প্ৰমাণ কৰিছে। যেতিয়া বঙ্গদেশ বুলিবলৈ এখন স্বকোষা দেশ, গুটীয়াকৈ থকাৰ প্ৰমাণ নাছিল, কুৰু-পাণ্ডৱৰ যুদ্ধৰ সময়ত পুৰণি অসম (কামৰূপৰ) নাম আৰু তাৰ বজ্জাৰ বিষয়ে মহাভাৰতত পোৱা যায়। বিক্ৰমাদিত্যৰ দিনত কামৰূপৰ নাম যেনেকৈ পুৰণি ইতিহাসত পোৱা যায়, বঙ্গদেশৰ আধুনিক দেশখন এখনীয়া দেশ বুলি তেতিয়াৰ লিখকে লিখা নাছিল। সি যি হওক অসমীয়াৰ দেশ আৰু তাৰ লগতে ভাষা, বঙ্গালীৰ দেশ আৰু তাৰ লগতে ভাষাতকৈ যে পুৰণি তাৰ যথেষ্ট প্ৰমাণ আছে, তাক সন্দেহ কৰিব লগীয়া নাই। ভাষাৰ সম্বন্ধে এই ধিনিতি আৰু এটা কথা কব খোজোঁ। যে ভাষা যেতিয়া কোৱা কথাৰপৰা গঠিত হৈ লিখাৰ আৰ্হিত পৰেগৈ, তেতিয়াহে সেই ভাষাৰ ভাষা নাম যোগ্য হয়, আৰু তেনেকৈ ভাষাৰ নাম যোগ্য হলে ভাষাত

প্ৰথমে পদ্যৰেহে বচনাদি লিখা হয় । কোনো ভাল কথা গদ্যৰে লিখিবলৈ বেয়া লাগে । অৰ্থাৎ ভাষাৰ আদিত গদ্যত কিবা সাকৰা কথা লিখা প্ৰায় দেখা নেযায় । কিন্তু ভাষা পৈণত হলে, গুৰি বেচি শকত হলে পদ্য বচনা বহুত পৰিমাণে প্ৰচাৰ হলে, লিখক বিলাকে গদ্য বচনা লিখিবলৈ আৰু একো বেয়া অনুভৱ নকৰে ; কোৱা কথাৰে কথা লিখিবলৈ একো পাতল বা অসাকৰা যেন নলগা হয় । অৰ্থাৎ গদ্য বচনাই ভাষাৰ বহুত শকত অৱস্থাৰ চিন দেখুৱায় । বঙলা ভাষাৰ গদ্য বচনা তেনেই আধুনিক ; মহাত্মা বাৰ্জা ৰামমোহন ৰায়ে যেতিয়া হিন্দুধৰ্ম্মৰ পৱিত্ৰ বৈদিক ধৰ্ম্ম সকলোকে বুজাই প্ৰচাৰ কৰিব লগীয়া হৈছিল, তেতিয়াহে বঙলা ভাষাৰ গদ্যৰে লিখা ভাষা সৃষ্টি হয় । কিন্তু অসমীয়া ভাষাত তেনেকুৱা গদ্য বচনা অতি পুৰণি । ১৬শ শতিকাত “ গীতা ভাগৱত ” লিখা হয়, আৰু “কথা ভাগৱত” পুথি সেই সময়তে লিখি লিখকে ভাগৱতৰ কথা কোৱা কথাৰে বচনা কৰি সৰ্বসাধাৰণৰ মাজত বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিছিল । তাৰ বাহিৰেও অসমত অতি পুৰণি কালৰেপৰা বুৰঞ্জী লিখা প্ৰথা আছিল । প্ৰথমতে যদিও এই বুৰঞ্জীবিলাক আহোম ভাষাত লিখা হৈছিল, আমি জানো ১৪৯২ সনৰপৰা আহোম ৰজাই অসমীয়া ভাষাতে বুৰঞ্জী লিখিবলৈ হুকুম দিয়ে ।

আজি কালি অসমীয়া ভাষা আৰু বঙলা ভাষা মিলাই চোৱাটো বিশেষ আৱশ্যক যেন বোধ হল, আৰু অসমীয়া ভাষাত যে বঙলা ভাষাতকৈ বিশেষ কেতবিলক ভাষাত লাগি থকা গুণ আছে তাক দেখুৱা নিতান্ত প্ৰয়োজন বোধ কৰিছোঁ। সেই কাৰণে অসমীয়া আৰু বঙালী ভাষাৰ গোটাদিয়েক বিষয়ে আলোচনা কৰি চোৱা যাওক :—

১। বৰ্ণমালা—বঙালী ভাষাৰ বৰ্ণমালা অসম্পূৰ্ণ যেন লাগে। ইংৰাজীৰ v আৰু w, আৰু অসমীয়া ৰৰ উচ্চাৰণ বুজাবলৈ বঙলা ভাষাত বৰ্ণ নাই। য় আখৰকে ৰৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰি বঙালী লিখকসকল ৰৰ প্ৰমাদত পৰিছে। দিয়া (অসমীয়া di-ya), দিয়া (বঙলা di-ya), পোৱা (অসমীয়া po-wa), পোয়া (বঙলা po-wa), ইত্যাদি। ৰৰ ঠাইত যেনেকৈ অশুদ্ধকৈ য় ব্যৱহাৰ কৰে, তেনেকৈ আকৌ ৰ ঠাইত ব ব্যৱহাৰ কৰে। যেনে, দেৱ (সংস্কৃত), দেৱ (অসমীয়া Deva), দেব (বঙলা deba) ইত্যাদি। অসমীয়া “বৰুৱা” শব্দ ইউনিভাৰ্চিটিত বঙালী মতে “বৰুয়া” (Baru-ya) লিখি অসমীয়া লৰা বহুত ঠাইত পাচলৈ “বন্দ্যোপাধ্যায়” হৈ যোৱাও দেখা গৈছে। অসমীয়া ভাষাত যদিও সংস্কৃত চ ছৰ উচ্চাৰণ শুদ্ধকৈ পোৱা নেযায়, তথাচ চচ চছ বে সেই ভেনে

উচ্চাৰণ কৰি ল'ব পাৰি। বঙ্গালীত অসমীয়াৰ শব্দ সৰু উচ্চাৰণ নাই। এই উচ্চাৰণ সংস্কৃততো নাই। অসমীয়াৰ এই উচ্চাৰণ পাচিয়ান বা উৰ্দু ভাষা — মূলক।

২। শব্দাৱলী—বঙ্গলা ভাষাত শব্দৰ ভৰাল বৰ চহকী বুলি আমাৰ বহুতৰ ধাৰণা; বাস্তৱতে বঙ্গলা ভাষাৰ শব্দ তাকৰ এনেকৈ নহয়, কিন্তু অসমীয়া ভাষাতকৈ কোনোৰূপে সৰহ নহয়। বহুতৰ দৃষ্টিত অসমীয়া ভাষাত শব্দ কম আৰু বঙ্গলা ভাষাত শব্দ সৰহ, কিন্তু ই ভুল। অসমীয়া ভাষাত শব্দ সৰহ আৰু বঙ্গলা ভাষাত হে শব্দ কম যেন অনুমান হয়। বঙ্গলা ভাষাত শব্দ দেখোঁতে যিমান বেচি যেন লাগে আৰু অসমীয়া ভাষাত যিমান কম যেন লাগে যথার্থতে তেনে নহয়। ঘৰুৱা বা নিখুঁত শব্দ তাকৰীয়া হোৱা কাৰণে বহুত বঙ্গালী লিখকে আজি কেতখিনিমান দিনৰপৰা সংস্কৃত ভাষাৰপৰা সংস্কৃত শব্দ ইমান বেচি পৰিমাণে আৰু হু-বহু ধাৰ কৰিছে যে তাৰ বহুত জ্বিবেচক বঙ্গালীৰ মনত আতঙ্ক উপস্থিত হৈছিল। ১৮৭৭ সনত “কলিকতা ৰিভিউ” (Calcutta Review) নামেৰে এখন উচ্চতৰ ইংৰাজী মাহিলী আলোচনীৰ অস্তোবৰ মাহত এজন বঙ্গালী ভদ্ৰমহোদয়ে “Bengali written & spoken” অৰ্থাৎ বঙ্গালী ভাষা, কোৱা আৰু লিখা ভাষাৰ তাৰতম্য বিষয়ে এটা বৰ দীৰ্ঘল মাকুৱা প্ৰবন্ধ লিখিছিল। তাত

তেওঁ সংস্কৃত ভাষাবপৰা হু-বহু আৰু বহুত পৰিমাণে
শব্দ ধাৰ কৰি অনাৰ বিৰুদ্ধে বহুত আপত্তি দেখুৱাইছিল,
আৰু কোৱা ভাষাবপৰা লিখা ভাষাৰ বেচি পাৰ্থক্য
হোৱাত খেদ কৰিছিল। সংস্কৃত ভাষাত যিবিলাক শব্দ
আছে, সেইবিলাক যেনে বঙ্গলা, তেনে অসমীয়া; সংস্কৃত
শব্দ বঙ্গলা ভাষাত ব্যৱহাৰ কৰিলে বঙ্গলা, আৰু অসমীয়া
ভাষাত ব্যৱহাৰ কৰিলে অসমীয়া; সংস্কৃত শব্দ ছয়ো
ভাষাৰ উমৈহতীয়া ভাৱ। সংস্কৃত আইক হাত নপতাকৈ
জী-ভাসাই যিমান চলিব পাৰে, তিমান জীয়েকৰ পোড়া
অৱস্থা বুলি ধৰিব লাগে। সদায় মাকৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি
থাকিব লগীয়া হলে, জীয়েকৰ শৈশৱাৱস্থাৰ বাহিৰে আন
একো নুবুজায়। এই কথাৰ গম নোলোৱা বহুত
অসমীয়ায়ো অনেক সময়ত ভ্ৰমত পৰা দেখিবলৈ পাওঁ।
শব্দৰ দুখীয়া চহকো বিচাৰ কৰিবলৈ, অসমীয়া বঙ্গালীৰ
ভিতৰত শব্দ আমি তিনি প্ৰকাৰেৰে বিভক্ত কৰি
লব পাৰোঁ। :—

(১) সংস্কৃতবপৰা অহা শব্দ, কিন্তু যিবিলাক শব্দৰ
সংস্কৃতৰ গঠন আৰু ভাঁজ নাইকিয়া হৈ অসমীয়া বা
বঙ্গলাত সোমাই অসমীয়া বা বঙ্গলাহৈ নিখুত ভাবে সেই
ভাষাত ব্যৱহাৰ হৈছে। যেনে, কাণ, নাক, পাত,
কটাৰী, গুৱা,—অসমীয়া (কৰ্ণ, নাসিকা, পত্ৰ, কৰ্ত্তবীক্ষা,
গুৱাক—সংস্কৃত ;) কাণ, নাক, পাত, চুৰি, তাম্বুল—
বঙ্গলা (কৰ্ণ, নাসিকা, পত্ৰ, চুৰিকা, তাম্বুল—সংস্কৃত।)

(২) সংস্কৃত শব্দ, হু-বহু সংস্কৃত ভাষাবপৰা আনি অসমীয়া বা বঙলা ভাষাত ব্যৱহাৰৰ উপযোগী কৰা। আৰু (৩) যিবিলাক শব্দ সংস্কৃতৰপৰা অহা নহয়। অসমীয়া আৰু বঙালী ভাষা শব্দত কোন কিমান চহকী তাক বিচাৰ কৰিবলৈ (১) আৰু (৩) শ্ৰেণীৰ শব্দ লৈ বিবেচনা কৰিব লাগে। কাৰণ (২) শ্ৰেণীৰ শব্দ দুয়ো ভাষাতে সমানে ব্যৱহাৰৰ উপযোগী,—এটা ভাষাত ব্যৱহাৰ কৰা বাবেই আনটোলৈ চুৰা হব নোৱাৰে আৰু ব্যৱহাৰৰ উপযোগিতাও গুচিব নোৱাৰে। আৰু (২) শ্ৰেণীৰ শব্দ ঘৰুৱা নিখুঁত শব্দৰ দৰে ভাষাত ততালিকে সোমাই নেযায়। গোটাডিয়েক নিতৌ লাগি থকা কথা লৈ চালে সহজে অসমীয়া ভাষা যে চহকী তাক দেখিবলৈ পাম। ওচৰৰ সম্বন্ধীয়া কথা “ভাই” আৰু “ককাই”ৰ বঙলাত গুটীয়া শব্দ নাই। বঙলাত “ভাই” মানে brotherly relation, কিন্তু অসমীয়াত “ভাই” (মক) “ককাই” (ডাঙ্গৰ), দুটা বেলেগ বেলেগ শব্দ আছে। “ভতিজা” (অসমীয়া), “ভাই-পো” (ভাইৰ পুতেক, বঙলা), “ভিনিহি” (অসমীয়া), ভয়ী-পতি, (ভয়ীৰ পতি বঙলা)। “কালি” আৰু “কাইলৈ” বঙলাত “গতকল্য” আৰু “আগামি কল্য”। ‘বতৰ’ (weather) ৰ বঙলা কি? “লেবেলা”, “চেৰেলা” “মেমেৰা” ইত্যাদি শব্দৰ বঙলা প্ৰতিশব্দ কি? “সে” (অসমীয়া “সি”) ৰ স্ত্ৰীলিঙ্গ (“ভাই”—অসমীয়া) বঙলাত কি শব্দেৰে বুজায়? “গা

এৰা” “গা ঘেলোৱা”, “গা চাই কুৰা” “গা তঙ্গোৱা,” “গাত হোৱা” “গাত লোৱা”, “গা ধৰা” “গা মূৰ ধোৱা”, “গা লৰা” আদি স্তম্ভৰ লব্ধবিলাক বঙলা ভাষাত আছেনে ? “প্ৰসৰ হৈছে” নুবুলি “গা লৰিছে”; “স্বত্বমান কৰিছে” নুবুলি “গা মূৰ ধুইছে,” নৰিষাবপৰা উঠিছে বা গা তঙ্গাইছে ইত্যাদি কথাবিলাকে ভাষা চহকী প্ৰমাণ নিদিষেনে ? বেয়া ভাববিলাকৰ স্তম্ভৰ ঢাকনি থকা ভাষা অসমীয়াৰ বাহিৰে বঙলা ভাষাত বেচিনাই হেন পাওঁ। “মুতা” আৰু “প্ৰস্তাব কৰা”ৰ বাহিৰে বঙলা ভাষাত সেই ভাব প্ৰকাশ কৰিবলৈ আৰু কি কথা আছে ? “মুতা”, “সৰু-পানী চোৱা” “ক্ষুদ্ৰ শোঁচ কৰা”, “মুখ-হাত ধোৱা” ইত্যাদি একেটা ভাবৰ নানা প্ৰকাৰ ঢাকনি অসমীয়া ভাষাত আছে। “পাখাৰ ফুৰা” আৰু “পাখৰত ফুৰা”ৰ বিভিন্ন ভাবি চোৱাচোন। “পাখাৰ ফুৰা” নুবুলি “খোজ লৰা”ও ব্যৱহাৰ হয়। “মেঘ কেটেছে” আৰু “ভাৱৰ চলাইছে” এই দুয়ো একে ভাব প্ৰকাশ কৰিব পাৰে; কিন্তু “বতৰ মুকলি কৰিছে” “চকাহ দিছে”ৰ বঙলা কি ? আমাৰ “মৰিশালী”ৰ বঙলা (?) “শ্মশান,” কিন্তু আমাৰ “মৈদামৰ” বঙলা কি ? “স্তম্ভ” নে কি ? ভাৱবীয়া বতৰৰ যদিও বঙলা আছে, বতৰ “ওমা-গোমা কৰিছে” “ওন্দোলাই থৈছে”ৰ ঠিক বঙলা আছে নে ?

“Verbs in Bengali have scarcely any personal names derived from them ; there is

“chala”, but no word to answer for “chalan-
walla”. Khaye, gaiye and a few other words
may be mentioned as instances of verb—
derived personal nouns; but besides being
extremely limited in number, some of them
have a specialized meaning. Khaiye means
not ‘eater’ but a “good eater”; kheko and its
feminine kheki from kha’oa’ are slang terms.
In respect of abstract names derived from verbs
such as knowledge from know, Bengali and
Hindusthani are equally in fault and have
therefore in most cases to borrow”.—(Calcutta
Review, October 1877).

অৰ্থাৎ কলিকতা ৰিভিউ ১৮৭৭ সনৰ অক্টোবৰ
মাহৰ কাকতত এজন শিক্ষিত বঙ্গ মহোদয়ে লিখিছিল
যে “বঙ্গলা ভাষাত জিন্নাবপনা হোৱা বিশেষ্য পদ নাই।
“চলা” কথাতো আছে, কিন্তু হিন্দুস্তানীৰ “চলুনে-
ওছাল্লাব” নিচিনা বিশেষ্য পদ চলা’ জিন্নাবপনা হোৱা
শব্দ বঙ্গলাত নাই। থাইয়ে, গাইয়েৰ নিচিনা গোটা
নিম্নক জিন্না-নিম্পন্ন বিশেষ্য পদ উল্লেখ কৰিব পাৰি
হয়, কিন্তু তেনে শব্দ তেনেই কম, আৰু সেয়ে বহুলেও
সেইবিলাক শব্দৰ অৰ্থ বেলেগ আৰু হালুকা। থাইয়ে
শব্দৰ অৰ্থ “যি খায়,” সি বহু, কিন্তু “যি খুৰ খায়, সিহে”।

‘খোঁৱা’ শব্দৰপৰা প্ৰেক আৰু সীলিত খেঁকা শব্দক উল
কণাত ব্যবহাৰ নহয় । ‘গুণবাচক, বিশেষ্য । প্ৰথম
‘বিশেষ্য হিন্দুস্তানী আৰু বঙ্গলা ভাষা সমানে চুখীয়া, আৰু
‘এই কাৰণে এই চুই ভাষাই সংস্কৃতৰ গুণবহু, নিৰ্ভৰ
কৰি থাকিব লাগে ।’ কিন্তু এই বিষয়েই অসমীয়া ভাষা
চহকী ; আৰু বঙ্গলা হিন্দুস্তানী ভাষাক হেচৰ পেলোৱা ।
অসমীয়া ভাষা- ক্ৰিয়া-সম্পন্ন বিশেষ্য পদ প্ৰায়ই প্ৰথম
পুৰুষৰ এক নামান্তৰ দিয়াত আঁঠায় বেগ কৰিলে
হয় । যেনে পোৱা পুত্ৰ দাঁড়ী, (নিখাৰ) চলা,
চলোঁতা ; দোৱা, যাওঁতা ; ধৰা, ধৰোঁতা, বহা, বহোঁতা,
দিয়া, দিওঁতা ইত্যাদি । এই-সকল সাধাৰণ নিয়মৰ উপ
বিধ নহয় কিন্তু অসমীয়া, উৱা, অন, অনা, অনীৰ
আদি প্ৰত্যয় দিলে বিশেষ্য পদ নিৰ্ম্মাণ হয় । যেনে
নাচ, নাচোঁয়া (বা নাচে) ; বণ, বণোঁয়া ; গোৱা, গাওঁয়া,
বন্ধা, বান্ধোঁয়া ; মগা, মগোঁয়া ইত্যাদি । ‘গুণ বাচক,
বিশেষ্য পদৰ নিৰ্ম্মাণে অসমীয়া ভাষা বৰ চহকী নহলেও
তেনেই চুখীয়া, নহয় । কেতিয়াবা কেতিয়াবাহে যদি
সংস্কৃতৰ সহায় লব লাগাত পৰিব । খোৱা ক্ৰিয়াৰ
গুণ বাচক বিশেষ্য থাকিলে, বহা, বহন ।

“লোকৰ সঁহাৰলৈ যাবা ;

হেঁতীৰ দিয়ন খোৱন চাৰা ।”

দিয়ন, খোৱন, কথন, মথন আদি শব্দ নিখুঁত অস-
মীয়া গুণবাচক বিশেষ্য পদ ।

বঙলা ভাষাত বিশেষণ পদৰ লিঙ্গৰ বিভিন্নতা নাই, কাৰণ “ঘোটা”, “ছোট”, “সাদা”, ইত্যাদি শব্দবিলাক পুংলিঙ্গ শব্দৰ লগত যেনেকৈ ব্যৱহাৰ হয়, স্ত্ৰীলিঙ্গ শব্দ বিলাকতো তেনেকৈয়ে ব্যৱহাৰ হয়, অৰ্থাৎ “সাদা ছেলে,” “সাদা মেয়ে” আৰু আগেয়ে উল্লেখ কৰা বঙ্গ গহোঁদয় ঝাবু শ্যামাচৰণ গঙ্গুলিয়ে কলিকতা বিভিউত লিখিছে—

“ * * * * that a distinction of gender in adjectives is wholly alien to the genius of Bengali is plain from the fact that no genuine Bengali adjective is ever varied in respect of gender.” কিন্তু লিখোঁতে “a slavish adherence to sanskrit is kept up, and this labourious assignment in writing has very much encumbered the written Bengali.”

কিন্তু অসমীয়াত বহুত ঠাইত লিঙ্গ অনুসাবে বিশেষণ পদৰ বিভিন্ন হয়। “কলা লৰা”, ‘কালবী ছোৱালী’ বগা, বগী ; কনা, কানী ইত্যাদি।

৩। কলিকতা বিভিউ আলোচনীত সেই জন লিখক আকৌ লিখিছে, “Bengali” is not self-sufficing as Hindustani is, it is much more poorer in derivatives and must have accordingly to lean more upon its parent tongue.”

“অৰ্থাৎ হিন্দুস্থানী ভাষাই যেনেকৈ অল্প অল্প ভাষাৰ
পৰা শব্দ আনিও নিজ ভাষা চহকী কৰিব পাৰে, বঙলা
ভাষাই তেনে কৰিব নোৱাৰে, ইয়ালৈ অল্প ভাষাৰপৰা
শব্দ অহা বাট নাই। সেই কাৰণে বঙলা ভাষাই নিজ
মাতৃভাষা সংস্কৃতৰ ওপৰতে সদায় ভৰদি থাকিব লাগিব।”
অসমীয়াৰ কিন্তু সেই পিনেও বঙলা ভাষাতকৈ গুৰি
শক্ত। কিয়নো অসমীয়া ভাষা যদিও আচলতে সংস্কৃত
মূলক, তথাচ এই ভাষা ক্ৰমিক উন্নতি হৈ আহোঁতে
হিন্দুস্থানী বা উৰ্দু ভাষা আৰু ওচৰৰ পৰ্বতীয়া জাতিৰ
ভাষা কেইটামানৰ সহায় পাই গঠিত হোৱা। এতেকে
অসমীয়া ভাষাৰ সংস্কৃত ভাষাৰ ওপৰত যেনে হক আছে
হিন্দুস্থানী বা উৰ্দু ভাষাতো প্ৰায় তেনে হক, আৰু এই
পৰ্বতীয়া জাতিবিলাকৰো শব্দ অসমীয়া ভাষাত আছে।
ভালকৈ পৰীক্ষা কৰি বুজিব পাৰি যে অসমীয়া ভাষাত
শতকৰা ৬৮টা শব্দ সংস্কৃত মূলক, ২৭টা উৰ্দু বা
হিন্দুস্থানী মূলক, আৰু ৫টা পৰ্বতীয়া জাতি
মূলক। পৰ্বতীয়া অনাৰ্য্য জাতিৰ শব্দ আমাৰ
ভাষাত সোমোৱাত আমাৰ একো বেয়া লাগিব লগীয়া
কথা নহয়, বৰঞ্চ ভাষা চহকী কৰিবলৈ তাৰ সোমোৱা
অনুসৰি সকলো দেশৰ কথা লোৱা উচিত। আৰু এই
কথাবিলাক অসমীয়া ভাষাত স্বচলৰূপে সোমাই গৈছে।
টোনি আকুৰি নলাটেক, মানুহে এক প্ৰকাৰ গম নোপো
বটেক যেতিয়া কোনো জাতিৰ মাজত কোনো জাতিৰ

শব্দ বা ভাব সোণায়, সেই জড়িত ছাউণটো অৰাল
 নবোৱা হ'ল, থকু মাগুহে যেই সেই জাতিৰ সৈতে
 অহা-যোৱা কৰি নিলা প্ৰাতি হয়, আন সপায় কায়
 গতিকে লগালগিহৈ থাকে, সেই দই দাম্বিৰ ১৩০০
 পান আৰু তাৰ লগে লগে শব্দ সোণাই যান। ই-বাৰা
 ভাষাত “জন্ম,” “প্ৰতিভা,” “অন্য,” আদি ভাৰতীয়
 ভাষাপৰা শব্দ দেখা গৈছে। যেনেকৈ ভাষাপৰা
 শব্দ আনি নিহব পাবা শকত কৰা হেপাহটো, ই-বাৰা
 চাকৰি হৈ। থকা আৰু যেন লাগে। কুৰি
 শতিকাৰ ১৩০০ ভাষাৰ পৰিৱৰ্তনৰ ওচৰে চিহ্নিত
 মোৰ কথাৰ অংশ পাব। “চৈতন্য,” নীল চাহাব
 বিলাকে চাকৰি নাকৰ ১৩০০, অৰ্থাৎ “কোন আছ?”
 সেই শব্দও ই-বাৰা ১৩০০ সোণায়। তেনেকৈয়ে
 ‘পাতা, বটা, জীৱ, গি, মাউ’, অমদান, পাহা, বথ, গুৰু
 ইত্যাদি ভাৰতীয় শব্দ ই-বাৰা হোৱা পোচি দিন হোৱা
 নাই। তেনেকৈয়ে প্ৰত্যেক ভাষাতে আছে, আৰু
 থাকিও। ১৩০০ অধ্যাপক মোৰ নৱৰ চাহাবে
 কয় “No nation on this earth ever so completely
 isolated as not to admit a certain number of
 foreign words.”—Science of Language.

কিন্তু বঙ্গদেশৰ লিখাকসকলে ভাষাৰ এই স্বাভা-
 বিক গঠনৰ বিৰুদ্ধে চলিছে। ১৩০০ পান আৰু
 ভাষাপৰা ই-বাৰা কেৱল আৰু সকলোৰে ভাষা

কৰিছে। এই কথা ৩৭৫ বঙ্গদেশৰ মঙ্গল বিবেচক সকলৰ
মোৰ আপত্তি তাক আগেয়ে উল্লেখ কৰা কলিকতা
বিভাগত লিখক জনেই প্ৰমান। কাৰণ তেওঁ লেখিছে
“The displacement of familiar words by their
Sanskrit originals can be justified by no rea-
sonable grounds. The ousting of words of
non-sanskrit origin, whether aboriginal or
foreign, is equally indefensible. Purism is
radically unsound, and has its origin in a
spirit of narrowness.”

ইয়াত এইটোও কোৱা উচিত যেন দেখো যে, বহুত
উদ্ভূত শব্দ অসমীয়া ভাষাত এনে দৰে সোমাই আছে যে
তাক বঙ্গালী মানুহে আৰু বঙ্গালী ভাষাৰ বেচি প্ৰাৰ্থ ভাষ
থকা চাইব অসমীয়া মানুহেও সেই শব্দবিলাক পৰ্বতীয়া
জাতিৰ শব্দ বুলি ধৰে, আৰু পৰ্বতীয়া শব্দ সোমোৱাত
অসমীয়া ভাষাত ইয়াহব বা বন্ধো, কচাৰাৰ লগৰীয়া
ভাষা বুলিব গোটে। বঙ্গালী ভাষা, সংস্কৃতৰ গুটীয়া শব্দ
ধাৰ কৰি অমাত বেচি সংস্কৃতায় হৈছে। কিন্তু সংস্কৃতৰ
পৰা অপভ্ৰংশ হৈ উৎপন্ন হোৱা ভাষাত সংস্কৃতৰ গোট
শব্দ গোটে গোটে বেচি পৰিমাণে দেখা কে। মাক
জায়েকৰ সম্বন্ধ থকা সংস্কৃত—বঙ্গালী, অসমীয়া ভাষাত
মাকৰ গোটাই গোটাই বিচাৰাটো সেই সম্বন্ধ ৩৭৫ বা

গুচুৰা হে হব—সংস্কৃতৰ নিচিনা এটা নতুন ভাষা সৃষ্টি কৰা হব পাবে, কিন্তু সংস্কৃতৰপৰা জন্ম লোৱা ভাষা নহব। ভাৰতত যিখিনাক সংস্কৃতীয়া ভাষা আছে, সেই সকলোটি ঘাইকৈ প্ৰাকৃত ভাষাৰপৰাই ওলাইছে। এনেকুৱা ভাষাৰ সৈতে প্ৰাকৃত ভাষাৰ যিমান মিল, তিমান সেই ভাষা সংস্কৃতীয়া—সংস্কৃত তাৰ জন্মদাতা আই। কাৰণ আগৰ মানুহে সংস্কৃতত কথা-বতৰা পাতিব নোৱাৰি সময়ত গাথা ভাষা, পালীভাষা আৰু প্ৰাকৃত ভাষা ওলায়। ইয়াৰ ভিতৰত প্ৰাকৃত ভাষাই বেচি আধুনিক। এতেকে প্ৰাকৃত ভাষাৰ সৈতে মিল নেথাকি যদি কোনো আজি কালিৰ ভাষাৰ সংস্কৃতৰ সৈতে বেচি মিল দেখুৱাব খোজোঁ, তেন্তে সেই ভাষা সংস্কৃতৰ পৰা ওলোৱা ভাষা বুলি কেনেকৈ কয়? বঙ্গালী ভাষাত সংস্কৃতৰপৰা হোৱা অপভ্ৰংশ বঙ্গলা শব্দ ব্যৱহাৰ নকৰি মূল সংস্কৃত শব্দ ব্যৱহাৰ কৰাটো, অৰ্থাৎ নাকৰ সলনি নাগিকা, কাণৰ সলনি কৰ্ণ ইত্যাদি লিখি সংস্কৃতৰ সৈতে এনেকুৱা বেচি মিল কৰিবলৈ কাৰবাৰ কৰাটো সংস্কৃতৰ পৰা বাস্তবিকতে আৰ্ত্তৰ কথা যেন হৈ লাগে। ই এটা সংস্কৃতৰ নিচিনা, সংস্কৃতৰ সৈতে শব্দাদিত বহুত মিল থকা এটা নতুন ভাষা হব পাবে, কিন্তু সংস্কৃতৰ জীয়েক ভাষা বুলি কেনেকৈ কব পাৰি? এতেকে গোটাডিয়েক প্ৰাকৃত শব্দ লৈ অসমীয়া অৰু বঙ্গলা ভাষা বিজাই চোৱা নাওক, কোন ভাষা কিমান সংস্কৃতীয়া :—

সংস্কৃত	প্রাকৃত	অসমীয়া	বঙলা
সত্য	সচ্চ	সঁচা	সত্য
স্নেহ	সনেহ	চেনেহ	স্নেহ
লবণ	লোণ	লোণ	লবণ
বিদ্যাৎ	বিজ্জ্বলা	বিজ্জলি	বিদ্যাৎ
বিবাহ	বিয়ে	বিয়া	বিনাহ
বলি	বোলই	বোলে	বলে
ভোগমি	হোমি	হঙ	হইয়াছি
যামি	যামি	যাঙ	যাই
মাম	মম্	মোক্	আমাকে
অম্মান্	অম্ম'ন্ (?)	আমাক	আমাদিগকে
সঃ	সো	সি	সে
সা	তা	তাই	সে
কৰিম্যামি	কৰিম্মাং	কৰিম	কৰিব
কৰোমি	কৰোমি	কৰোঁ	কৰিব
আৰ্হা	অজ্জ	আই	মা
হে (ভো)	হলা	হেবা (হয়েঁবা)	ওহে
তুভ্যাং	তুগং	তোমাক	তোমাকে
কৰ্ত্তবী	কটাৰি	কটাৰী	কাটাৰী
সাৰিকা	সাৰিকা	সালিকা	—
কৌপীন	কপীন	কপিং	কোপাণ
কবপত্ৰ	কবত	কবত	কবাত
নকুল	নউল	নেউল	বেজি (নেউল)

উন্নতিপৰা দেৱা যায় যে অসমীয়াত প্ৰাকৃতৰ মিল থকা শব্দ সবহ, আৰু বঙ্গলাত কম। এনেকৈ অসমীয়া ভাষা বঙ্গলা ভাষাতকৈ বেচি সংস্কৃতীয়া নহয়নে? বা সংস্কৃতৰ বেচি ওচৰ নেচাপেনে? প্ৰাকৃত শব্দৰ পৰা খহি আছি নি শব্দ আমালোকৰ ভাষাত সোমাই চলিত হৈছে, তাক ওচাই আচল সংস্কৃত শব্দ লিখা আমাৰ ভুল। বঙ্গদেশত এই ভুল আশ্ৰয় কৰি লিখক সকলে ভাষাৰ প্ৰকৃত দৰাৰ বশেৰে ওচুৱা নেন হৈছে। “এই সাগৰ ভূপৰ পাৰিপেষ্টিত মহত্ব প্ৰদৰ্শনৰে তৰঙ্গ য়িত দেহ, মহত্বপ্ৰবাহে বিধৌতনল শস্যশ্যামল বনবাড়ি সঙ্কুল, বসুগৰ্ভ, উদৰভূম অনন্ত জীব কোটিৰ বিচৰাঙ্গল বিংশতি কোটি মানবেৰ আনাস ভূমি ভাবতবৰ্গ।” এই নো বঙ্গলা ভাষা নে? সেই কাৰণেই বোধ কৰোঁ ডাক্তৰ প্ৰাণাৰ্চন চাহাবে বঙ্গভাষাৰ ওপৰত লিখিছে “The defenders of the spelling and vocabulary of modern literary Bengali call them “conservatives.” But this is mere playing with words. If that is the meaning of the term, then an English conservative is a person who wishes to retain all the civilization, and all the complex national existence of this year of grace 1899, but to administer them by the laws of Iva of Wessex. To change the metaphor—by

all means let the writers of Bengal write in Sanskrit if they like (and if they can), but they have no right to misuse their vernacular by sending her out into the world masquerading in the clothes of her great grand mother.” (Foot note—Linguistic Survey of British India, vol. V.)

ভাষা মানে মানুহৰ মনৰ ভাব সলনা-সলনি কৰিবলৈ কৰা কেতখিনি মানুহৰ মাত। সেই মাত অনুসাবে ভাব একে জাতিৰ বা একে ঠাইৰ মানুহে গঢ় পায়; আৰু মানুহৰ মনৰ ভাববিলাক সদাই বাখি খবৰ মন গলে, অথবা দুৰৈৰ মানুহৰ সৈতে সলনা-সলনি কৰিবৰ মন গলে, সেইবিলাকৰ মাত অনুসাবে কেতখিনি চিন সাজি লওঁইক, আৰু সেই চিনবিলাক তুলাপাতত বা সাঁচি পাতত, শিলত বা ফলিত আঁকি বাখিব পৰাটোৱেই হৈছে লিখা। তেনে আমি যি ভাবোঁ তাকেই লিখিলেই ভাষা; মুঠেই কণ্ঠতে কথাবিলাক প্ৰায় লানি খাই নেযায়, আৰু ভাববিলাক স্তম্ভৰূপে বহুৱাই থোৱা নহয়, লিখাত কিন্তু সেইবিলাক বাদ দিব লগে। কোৱা ভাষাবে লিখা ভাষাবে এই খিনি তাৰতম্য থাকিব লাগে। লিখা ভাষাৰ গঢ় কেনে হব লাগে এই সম্বন্ধে ১৮৯৮ সনৰ জুন মাহৰ “Nineteenth Century” নামেৰে বিলাতৰ আলোচনী এখনত মিঃ

ফেডোৰক হেৰিচ চাহাবে লেখিছে “supposing one has something to say—something that concerns the world to know—all that I have to tell him is this. Think it out clearly in your mind, and put it down in the simplest words that offer, just as if you were telling to a friend, but dropping the tags of the day with which your spoken discourse is likely to be garnished.”

এই কাৰণতে কওঁ, যে আজি কালিৰ বঙলা ভাষা স্বাভাৱিক ভাষা যেন নেলাগে, ই এটা এটি-পিটি কৰা ভাষা—বঙ্গালিসকলে যি বয় হাব চিহ্নে। জীহট্ট অঞ্চলৰ মানুহবিলাকৰ কোলা অ'ক লিখা ভাষাৰ কিমান ভিন ভাক দেখিলে ব'হু কতে অ'চৰিত হ'ব লাগে। তাৰ পঢ়িব নজনা গৰা মানুহ এটাই সহজ ভাষাত লিখা বঙলাকে বুজেনে সন্দেহ। এই বিষয়ে মহাত্মা ডাক্তৰ গ্ৰীষাৰ্চন চাহাবে বঙ্গভাষাৰ সম্পৰ্কে কয় (Linguistic Survey of British India. Vol. V. page 16), “The vocabulary of the modern literary language is almost entirely Sanskrit, and few of these pronounced as they are written. Bengali themselves struggle vainly with a number of complex sounds which the disuse of centuries has rendered their

vocal organ unable or too lazy to pronounce. The result is a number of half pronounced consonants and broken vowels not provided for by their alphabet, amid which the unfortunate foreigner wanders without a guide, and for which his own larynx is as unsuited as is a Bengali for the sounds of Sanskrit.” বঙ্গলা ভাষাৰ এই দুৰ্গতি আগেয়ে নাছিল; কাৰণ তেওঁ আকৌ লিখিছে “ If we take a will standard work, the *purush parikha*, actual counting of words on the first page shows that 88 p. c. are pure sanskrit, and do not belong to the Bengali language. If we wish to know how much is due to the modern impetus given to literature by the pandits, we can apply a similar test to the first page of the old poet Chandidas (14th century) and we shall find that only 30 p. c. of the words are sanskrit, that these are all words of the simplest character, and that save a few proper names, an attempt is made to spell them as they are written.” ডাক্তৰ গ্ৰীয়াচৰ্ন চাহাবে মনত পেলাই দিয়াত এই ধিনিতে এটিকথা লিখিব লগীয়া হল যেন ভাবিলোঁ। বঙ্গলা ভাষাৰ অনুকৰণ

কৰি” half pronounced consonants and broken vowels যিনি অজিকালি অসমীয়া মানুহৰ মূখতো শুনিবলৈ পোৱা যায় । “পদ্ম” কথাটো উচ্চাৰণ কৰোঁতে পদ্ব বুলি কিম্ব উচ্চাৰণ কৰি অসমীয়া মানুহে, ডাক্তৰ ঐয়্যার্ন চাহাৰে কবৰ নিচিনাকৈ “disuse of centuries has rendered the vocal organs unable or too lazy to pronounce.” এনে অঙ্গহান অৱস্থা পাবলৈ কিয় আগুই কৰিছে কন নোৱাৰে।। বাস্তৱিকতে বঙ্গালীবিলাকে লিখে “ ভঙ্গ ” কয় “ ভঙ্গ, ” লিখে “ আত্মা ” কয় আঁত্ম । কিন্তু অসমীয়াইয়ো তেনে শব্দ লিখি তেনে উচ্চাৰণ কৰাটো বৰ হাহিয়াতৰ কথা । কোনো ধুবন্ধৰ অসমীয়া বৰ মতাই লোকৰ নেজত ওলমি আকৌ তেনেকুৱা অসমীয়াত নাভূত-নাশ্ৰুত উচ্চাৰণ চলাবলৈ পৰমজ্ঞানী হৈ লোকক আদেশ দিয়াও অলপতে দেখিবলৈ পালে।। অথবা বহুত দিন বঙ্গলা ভাষাই অসমীয়া ভাষাৰ ওপৰত চৰি ইও এক গোচৰা বেমাৰৰ বীজ থৈ আমাৰ ভাষাক কৰীয়া কৰি গৈছে । কিন্তু এতিয়াও অসম যুবক সকলে এই কথা গম নাই এনেকুৱা বেমাৰ-তেজাৰ গুচাই ভাষাক আগৰ মূল অৱস্থালৈ নিবলৈ ইচ্ছা আৰু বহু কৰা উচিত । “Half pronounced consonants and broken vowels ব নাহিবেও আমাৰ ভাষাত বঙ্গলা ভাষাই আৰু বিশেষ বৰকমে বেমাৰ বাধি গৈছে যেন মোৰ অনুমান হয় । আৰু

সেইৱিলাক আমাৰ অসমীয়াৰ প্ৰত্যেকে গুণাই
 লিখিবলৈ যত্ন কৰা উচিত। এই বিশেষকৈ আমাৰ উচ্চ
 অহা ডেকাসকলক এই বিষয়ে কব খোজোঁ, যেন তেওঁ-
 লোকে তেওঁলোকৰ ভাষাত মোমোৱা বঙ্গলুৱা ধৰণ এৰে।
 কামৰূপত “ককাই” পৰিৱৰ্ত্তে “সকভাই” গোলাটো
 বঙ্গলাৰ অনুকৰণ নহয় নে? “কালিলৈ” আৰু “কালি”
 থকাত “অহা কালি” আৰু “যোৱা কাল” ব্যৱহাৰ
 কৰা হয় কিয়? “এই দিকে,” সেই দিকে ইত্যাদিত
 “দিকে” শব্দটো মোৰ মনেৰে বঙ্গলা ভাষাৰপৰা অহা।
 “ঘৰক যাম,” “ঘৰলৈ যামৰ” পৰিৱৰ্ত্তে অশুদ্ধ বিভক্তিৰে
 ব্যৱহাৰ কৰা বঙ্গলা ভাষাৰ অনুকৰণ যেনহে পাওঁ। আৰু
 এটা বঙ্গলা ভাষাৰ খোচোৱা বাধ্যকৈ আমাৰ ভাষাক
 বঙ্গলুৱা ভাঁজ দিছে। বহুত অসমীয়া পদ্যালিখকক
 এই নেমাৰে পাইছে। শব্দ কেৱল বেলেগ হলেই
 এটা ভাষাৰপৰা আনটো ভাষা বেলেগ নহয়। কাৰণ
 এটা বা দুটা শব্দত ভাষাৰ চিন নেথাকে। “ভাত” বুলিলে
 কোন ভাষা বুজাব কোনেও কব নোৱাৰে, কাৰণ
 অসমীয়া, হিন্দুস্থানী, আৰু বঙ্গলা তিনিও ভাষাত
 “ভাত” আছে। যেতিয়ালৈকে সেই শব্দ কোনো
 ভাষাত ব্যৱহাৰ কৰা নেযায়, তেতিয়ালৈকে সেই শব্দ
 কোনো ভাষাৰ নহয়। “ভাতে মানুহৰ প্ৰাণ ৰাখে,”
 এই অসমীয়া কথা আধাৰত “ভাতে” কথাটো অসমীয়া,
 আৰু “ভাত মানুহৰ প্ৰাণ ৰক্ষা কৰে,” এই বঙ্গলা

কথা আধাৰত “ভাত” বঙ্গলা। ভাষাৰ তাৰতম্য ব্যাকৰণে বজায়। প্ৰফেচৰ মেজমুনাৰ চাহাবে কয়” “It matters not how many words may be derived in common from another language; it does not prove the identity of any two dialects. It is to the grammar we must look, to decide their identity” বঙ্গলা ব্যাকৰণেৰ অসমীয়া পদ্য বচনা কৰা ভুল। আমাৰ বহুত লিখকে কিন্তু এই কথাটো মন নকৰি অশুদ্ধ অসমীয়া লিখি বঙ্গলাৰ নিচিনা কৰিছে। তেনেকুৱা লিখক বাস্তবিকতে বহুত। বহুত মোৰ আদৰ্শস্পদ, মই তেওঁলোকক অশেষ ভক্তি কৰোঁ। আৰু সেই ভাবেৰে মই দুটা মান দৃষ্টান্ত ইয়াত তুলি দিব খোজোঁ। আৰু লিখকসকলক পিনোত ভাবে সোধোঁ সেইবিলাক বঙ্গলা বিভক্তি হয়নে নহয়? আৰু তেওঁলোকে যেন মোৰ সানুনয় কোৱালৈ এবেলি চায় আৰু তাৰ ভাষাৰ শুদ্ধতা ৰাখিবলৈ যত্ন কৰে। আৰু তেওঁবিলাকৰ লিখা ইয়াত তুলি দি ইয়াত সমালোচনা কৰাৰ বাবে যেন মোক ক্ষমা কৰে।

“দিনমণি শত্ৰুগৰ্গে কৰিয়া ভ্ৰমণ,
পশ্চিম আকাশ শেষে লোহিত আভাসে,
বজ্জি ক্ষণকাল ৰবি বিস্তাৰি চৰণ,
শুইলৈ নিশ্ৰামাঢ়ে এবে মহা প্ৰেণে।”

শূন্যমার্গে, কবিতা, শেষে, আভাসে, বিভ্রামাচলে স্ব-
বিলাক কেনেকৈ হল? কি বিভক্তি? এই সকলোটিত
বঙলা বিভক্তি দি লিখকে লিখিছে, নহলে একো অর্থ
নহয়। শব্দ কেইটি সংস্কৃত, ব্যাকৰণ বঙলা, ভাষা
কি হ'ব সহজে বিচাৰ কৰিব পাৰি। শূন্যমার্গত, কবি,
শেষত, আভাসেৰে, বিভ্রামচলত হে শুদ্ধ।

“স্থানে স্থানে অভিনয় হোৱে ৰাত্ৰিকালে।

কিবে স্তম্ভৰ বাদ্য বাজয় মন্দিৰে

যেন স্তব্ধনাগৰ আদিয়া সি স্থলে

বজাৱে স্তব্ধ ধৰি স্তব্ধকোমল কৰে।”

“কোন সিটি বসি চেয়াৰ আসনে

সন্মুখ টেবিলে ফুলস্কেপোপৰে

মধ্য বৃদ্ধ আৰু তজ্জনী অঙ্গুলে

ধৰিয়া লেখনী চলাই যায়”?

এনেবিলাক হাস্যাস্পদ অশুদ্ধ অসমীয়া ভাষা পঢ়া-
শালীত পাঠ্য কৰা নিতান্ত বেয়া।

“তুমি তো আনন্দ, দেৱ সমাজত চিৰশাস্তি পালা

আনন্দলোকে।

কিন্তু তললই চোৱা এটিবাৰ, কিহল পৃথিৱী ভোমাৰ

শোৱক”।

“ওৰিয়া সুখৰ আশে দুখৰ সাগৰ মাজে জুৰণিৰ

চেঁচাপানী ধৰেহি আগত। -#

যেতিয়া সুগৰ লগে ধৰম কৰম ভাপে ভাগৰ বেজাবে
কৰে মন ঠববৰ”

ওপৰত আঁচ গৰা শব্দবিলাকৰ বিভক্তি, অসমীয়া
ব্যাকৰণ মতে হৈছে নে ?

“হায় নিদাকণ বিধি কিনো সতুক শালিলা, আজলি
অসম বৃকে শোকৰ চিতা জালিলা।”

কৰ্ত্তাকাৰকৰ বিভক্তি “এ” বৃক্ত কৰি অধিকৰণ
কাৰকৰ অৰ্থ বুজাব লগীয়া হৈছে কিয় ? এনেকুৱা
উদাহৰণ অধিক বেচি। “বুক” কথাটোও অসমীয়া
নহয়। আকৌ

“ইবাৰ দয়াময়, দয়াময়, কৰাহে কৰুণা, অধমে”

“অধমে” ইয়াত কি কাৰকৰ কি বিভক্তি ? কন্ম কাৰ
কৰ “অধমক”ৰ পৰিবৰ্ত্তে নোপ কৰোঁ লিখা হৈছে।
গদ্যত এনে অশুদ্ধ বিভক্তি ব্যৱহাৰ কৰা নহয়। পদ্যত
আধৰ মিলাবলৈ টান পাই এনেবিলাক বঙলাৰ
ব্যাকৰণ ধাৰ কৰি অশুদ্ধ অসমীয়া লিখাৰ বাহিৰে অন্য
কি কাৰণ হব পাৰে ? কিন্তু মই ইয়াকো কব পোজোঁ।
যে সিও তেওঁবিলাকৰ ভুল ; কাৰণ অসমীয়া ব্যাকৰণেৰে
পদ্য লিপি সুন্দৰ ৰূপে কৃতকাৰ্য্য হোৱা পোৱা গৈছে।
মই এখন পদ্যৰ কিতাপ পঢ়িবলৈ পাইছিলোঁ, তাৰ পদ্য
যেনে স্থললিত, বচনাও তেনে শুদ্ধ ; তাৰ যেন, মধুৰ
ব্যৱহাৰ কৰা শব্দবিলাকো তেনে সুন্দৰ আৰু কাটি-

বলেবে আজুৰি আনি ব্যৱহাৰ কৰা যেন, নেৰুগৈ ।
ভাৱপৰা ছফাকী মান টুকি দিবৰ মন গল ।

“মুকনি পাছম চকা পাতৰ খোৱত,

উমানন্দ, জয়ধ্বজা প্ৰাগজ্যোতিষৰ

প্ৰকাশিছে চোৱা। সেই নইব গৰ্ভত

ছপিনে ছধাৰি বোৱা কপালী সোঁতৰ ।”

“লোকে বোলে তুমি হেনো একোকে নেজান —

আজলী সবল স্বভাৱৰ

মই দেখোঁ তুমি হলে সকলোকে বুজা

যত কথা মোৰ অন্তৰৰ ।

“সন্ধিয়াৰ সৰু তৰা লাহে লাহে নিজিলিকে

পুৱা লয় নগলে পূবত ;

ধাৰাসাৰ জীৱনতো একো ছথ নেথাকিলে

শাস্তি গুণ নেথাকে হুখত ॥”

আটকী আন এটা কিতাপত একেজন লেখকেই
লেখিছে :—

“কোন বীৰে অপমান আওকাণ কৰি

নিজেগৈ পিতা পিতা বুলি

কোনে কাক দিযে পৰিচয় ?

কৰিছিল ইমান সন্মান তুমি মাতৃৰ আজ্ঞাত,

কিন্তু তেওঁ অনাহক ৰাজ্য সমাজত

যেন্মা থ্যাতি অৰ্পিলে মাড়ক ।”

ইত্যাদি ।

এইজন কবিষে তেওঁৰ কবিতা বঙ্গলা ব্যাকৰণৰ
মতায় নোলোহাটিক এনে সুন্দৰ কবিতা লিখিছে
আৰু বোধ কৰে। তেওঁৰ কবিতা বচনাই কবিত্ব ভাবৰ
মহলেও পদ্য বচনাৰ শুদ্ধতা সকলো লিখকক আশু-
লিয়াই দিছে। বহুতে বহুত সুন্দৰ ভাবৰ পদ্য বনো
কৰে, কিন্তু ব্যাকৰণৰ দোষ নোহোৱা হলে অতি সুন্দৰ
হল হেতেন।

“নীল আকাশলৈ চাই, কিনো নাম গালি তই,
কিনো বীণা বজালি চিকুন,
নিজম কদমতলৈ জমুনাৰ উপকূলে”

যেন বাহিঁ গোপিনী মোহন।” ইয়াত “কদম তলে,
‘উপকূলে’ পৰশনেত’ শুদ্ধ ব্যাকৰণ থকা হোৱা হলে
কমলৈ একো বাকী নেথাকিলহেতেন। বোধ কৰে।
এইজন কবিষেও আগত উল্লেখ কৰা কবিজনৰ নিচিনাকৈ
শুদ্ধ অসমীয়াৰে তেওঁৰ মধুৰ ভাব প্ৰকাশ কৰিব পাৰিলে
হেঁতৈ, কিন্তু বঙ্গলা ভাষাই অসমীয়া ভাষাৰ ওপৰত
কিমান প্ৰভুত্ব কৰাত সেইবিলাক অশুদ্ধ কথাও তেওঁৰ
কাণত শুদ্ধ যেন লগা হৈছে। কিন্তু প্ৰকৃততে সি অশুদ্ধ,
সি archaic form নহয়, আৰু তাক আশ্ৰয় লোৱাও
ভুল।

ভাষাৰ আচল উদ্দেশ্য আমাৰ কোৱা কথা আনক
বজুৱা। আমি সি দৰে কওঁ, সেই দৰেই লিখিব লাগে।
এই উদ্দেশ্য সাধনৰ উপযোগী কৰিবলৈ ভাসাত আমাৰ

নিতৌ চলন্তি হৈ থকা শব্দৰ বাহিৰে আন শব্দ নিষ্কৃতিব
নেলোণে, যদি সেই শব্দবিলাক আগৰ জাতীয়, অৰ্থাৎ
আগৰ জাতিৰ সকলো মানুহে বুজে, আৰু ব্যৱহাৰ কৰে।
এই বিষয়ে অসমীয়া ভাষা বঙলা ভাষাতকৈ বহুত গুণে
শ্ৰেষ্ঠ। আৰু ডাক্তৰ গ্ৰীয়াৰ্চ'ন চাহাৰে কি লিখিছে
টুকিলে!—

(Linguistic Survey Vol. V page 394)

“Assamese literature is as old, if not older than,
the Bengali, and down to the commencement
of the present century (অৰ্থাৎ Nineteenth century)
was as copious. If the Printing press had not
been so fruitful in Sibsagar as in Calcutta during
the past hundred years, we must not forget that
the Press as it has been used has not been an
altogether unmixed blessing ; and that it had
done much to reduce the Bengali literature from
being national to becoming the mental pebu-
lum of a specially educated class..... .
Bengali as it has progressed since the intro-
duction of the printing press has become more
sanskritized, while Assamese, under the wise
conduct of the local missonaries has escaped
the fate of its sister language.—Assamese

literature is essentially a nationally product. It has always been national and it is still so. The genius of the people has led it along lines of its own, and its chief glory—history—is a branch of study almost unknown to the indigenous literature of Bengal. Whether the nation has made the literature, or the literature the nation, I know not, but as a matter of fact, both have been for centuries and are in vigorous existence. Between them they have created a standard of literary language which whether its grammar resembles that of Bengali or not, has won for itself the right to a separate and independent existence.”

আকৌ অসমীয়া সাহিত্য সম্বন্ধে লিখিছে—

“The Assamese are justly proud of their national literature. In no department have they been more successful than in a branch of study in which India is as a rule curiously deficient. Remnants of historical works that treat of the time of Bhagadatta, a contemporary of the great Kuru-Panchala war of the Mahabharat are still in existence. The chain of his-

torical events for the last six hundred years has been carefully preserved ; and their authenticity can be relied upon. These historical works or Buranjis as they are styled in Assam, are numerous and voluminous. According to the customs of the country, a knowledge of the Buranjis was an indispensable qualification with an Assamese gentleman, and every family of distinction as well as the Government and public offices kept the most minute record of contemporary events."

অসমীয়া ভাষাৰ উঠনৰ সময়ত কি বৰ্ত্তমান সময়ত এই ভাষাতত্ত্ব মহাত্মা সকলৰ আলোচনাৰ অনুগ্ৰহত অসমীয়া ভাষাৰ আগত বঙলা ভাষা ক্ষুণ্ণকো তিষ্ঠিব নোহাবে। শব্দাৱলীৰ বিষয়ে, ব্যাকৰণৰ বিষয়ে, চৰ্চা কৰা সাহিত্যৰ বিষয়বিলাকৰ বিষয়ে বঙলা ভাষাতকৈ অসমীয়া ভাষা যে বহুত গুণে শ্ৰেষ্ঠ তাক এই ভাষাতত্ত্ববিৎ পণ্ডিত সকলৰ খোলোচা সাক্ষীয়েই প্ৰমাণ। এনে স্থলতো যে আমাৰ ওচৰৰ বঙ্গুবৰ্গ সকলে আমাৰ ভাষা আৰু আমাৰ সাহিত্যৰ অৱস্থা বেয়াকৈ কয় তাক দেখিলে মনও নেয়া লাগে। ইমান পুৰণি সাহিত্যৰে ভৰা, সকলো বিষয়ৰ আলোচনা থকা—ধৰ্ম্ম, ইতিহাস, জ্যোতিষ, গণিত, সঙ্গীত ইত্যাদি বিষয়ৰ বহুল চৰ্চা থকা ভাষা, অসমীয়া ভাষা, ভাৰতৰ

ভিতৰত এটা ডাঙৰ আৰু শকত ভাষা বুলি গণ্য হোৱা, এই ভাষাৰ ভাষা আজি আমাৰ হাতত পৰি, লোক অনাদৰত মেমেৰা অৱস্থাত পৰিছে, ইয়াতকৈ আৰু শোকৰ বিষয় শৰীৰত তেজবোৱা কোনো অসমীয়াৰ হন নোৱাৰে। জটিল বিষয়বিলাক যি ভাষাৰ পুৰণি সাহিত্যত চৰ্চা কৰি সহজ কৰি থৈ গৈছে, আৰু যি ভাষাৰ শব্দাবলী ইমান চহকী সেই ভাষালৈ গৱৰ্ণমেন্টেৰে বিশেষ ৰূপা দেখুৱা উচিত। অসমীয়া মানুহৰ আধিক অৱস্থা নিচেই বেয়া, পুৰানৰ সাহিত্য ৰত্নবিলাক ভলিয়ঙৰা বুলি আৰু বৰ্ত্তমান সময়তো ভাষা বহলকৈ চলিবলৈ আৰু আলোচনা আৰু চৰ্চা হবলৈ অথবা নিতান্ত প্ৰয়োজন।

কপালু গৱৰ্ণমেন্টে অসমীয়া ভাষাৰ বিষয়ে যি কৰিছে, বুলি ভাবিছে, সি নিচেই তাকৰ। অসমীয়া ভাষাত লিখক সকলোকে যথামোগ্য পুৰস্কাৰ, বটা, সন্মানাদিৰ উৎসাহিত কৰিব লাগে। পুৰণি সাহিত্যবিলাক প্ৰকাশ পাবলৈ গৱৰ্ণমেন্টে নিজে গাত লব লাগে। আৰু এই চহকী আৰু সৰ্ব্বাপ্ৰসুন্দৰ ভাষা বিস্তাৰ হবলৈ স্ফুল দিব লাগে। গোৱালপাৰা জিলাত, কোচবিহাৰ, বংপুৰ আদি ঠাইৰ নিচিনাকৈ বুঢ়ীছ গৱৰ্ণমেন্টে লোৱাৰ আগ লৈকে আসমীয়া ভাষা আছিল। কেৱল বঙ্গালী কণ্ঠচাৰী সকলৰ স্ৰবিধাৰ নিমিত্তে, (যেনেকৈ বছৰদিনেকৰ আগেয়ে ইয়াত আছিল,) তেনেকৈ তাতো বঙ্গলা ভাষা চলি আছে। আজিলৈকে গোৱালপাৰাৰ মানুহে এই

অদ্যভাৱিক উপায়েৰে বঙ্গলা ভাষা শুদ্ধা, শুদ্ধ আৰু বঙ্গলা ভাষা শিকিবলৈ বহু কৰা ব্যৱস্থা অসমীয়া ভাষা পাহৰিব পৰা নাই। কোচবিহাৰত নগৰবন্দা এমাইল আঁতৰ হলেই আজিকালিও মানুহবিলাকে অসমীয়া কথা কয়, বঙ্গলা নকয়, মানুহৰ মাতৃ-কণা অসমীয়া, বঙ্গলা নহয়, আঁচাৰ ব্যৱহাৰ অসমীয়া মানুহৰ দৰে, বঙ্গলাৰ দৰে নহয়, মানুহে অসমীয়া লক্ষ্মীদেৱ সাউদৰ গীত প্ৰকাই সৰাহে গায়, দেশত মহাপুৰুষ শঙ্কৰ দেৱৰ ধৰ্ম্ম চৰণে, তাত্ত্বস্থান আছে, অসমত থকা অসমীয়া মানুহৰ ককাই-ভাই, বংশ পৰিচাল, ইন্ট-মিত্ৰ কোচ-বিহাৰত এতিয়াও বৰ্ত্তিছে; তেনেকুৱা ঠাইত সন্দৰ্ভ অসমীয়া ভাষাৰ পৰিৱৰ্ত্তে অন্য ভাষা চলোৱাটো কোচবিহাৰৰ গৱৰ্ণমেণ্টৰ একো ভাল কথা হোৱা নাই। কোচ-বিহাৰৰ মহাৰজা জন নিজেই অসমীয়া হৈ অসম আৰু অসমীয়া ভাষা আওহেলা কৰা নোশোভে। বংপুৰ, দিনাজ-পুৰ, জলপাইগুৰি আদিৰ কথা নকওঁ, অসমৰ জিলা গোৱালপাৰাত অসমীয়া ভাষা নচলাটো নিতান্ত বেয়া হৈছে। দয়ালু গৱৰ্ণমেণ্টে অসমীয়া ভাষালৈ চকু দি বহুল প্ৰচাৰ, বহুল চৰ্চা কৰিবলৈ পুৰণি কামৰূপৰ আধুনিক ঠাই সকলোতে যেন ঠাই দিয়ে আৰু লুকাই থকা লুকাই লগীয়া পুৰণি বহু-পুৰণিবিলাক যেন বেগতে পোহৰ দেখে, আৰু বৰ্ত্তমানৰ ভাষা বেচিকৈ শক্ত আৰু নকৈ শিপাবলৈ অসমীয়া লিখক সকলক বিশেষৰূপে

পুৰস্কাৰ আৰু বটা দি উৎসাহ দিযে, তাৰ নিমিত্তে সকলোৰে
 পুৰুষাৰ্থ কৰে। অসমীয়া ভাষাৰ আগৰ অৱস্থা সংক্ষেপে
 দেখুৱাই, বৰ্ত্তমান অৱস্থাত বিশেষকৈ লাতিনীয়াল
 ওপৰত উল্লেখ কৰা তিনিটা অভাব শুচাবৰ নিমিত্তে
 গবৰ্ণমেণ্টক বিনমিত্তভাৱে খাটনি ধৰিলে, আৰু অসমীয়া
 লিখক, পাঠক আৰু সকলোকে ভাষাৰ প্ৰতি বিশেষ
 ৰূপে চকু ৰাখিবলৈকো এই ভাষাৰ অলপীয়া পাতনিৰে
 খাটিলোঁ। ইতি গুৱাহাটী, ২৩/১০।

শ্ৰীদেৱেশ্বৰ চলিহা।

ছাপা কৰা গৰাকীসকলৰ অন্তৰ্গত ৰচনাৰ বতৰত গাই
 ৰ গল, বিশেষকৈ প্ৰথম ৮ পাতত। গুণগ্ৰাহী পাঠকে
 চাই পাঠ কৰে।

1. 1111

27 NOV 1916